

Akavan sote-liitoilta hallitusohjelmaan

Tuleva hallitus aloittaa työnsä haastavassa tilanteessa. Pandemian sosiaalisten ja terveydellisten jälkien korjaaminen, julkisen talouden vahvistaminen keskellä ikärakenteen muutosta sekä epävarma kansainvälinen tilanne niin taloudessa kuin turvallisuudessa ovat keskeisimmät kysymykset, joihin päättäjät joutuvat lähivuosina vastaamaan.

Oleellista haasteesta selviytymisessä on panostaa tuottavasti ja tehokkaasti keskeisiin palveluihin. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä panostaminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä ehkäisevään toimintaan ovat investointeja. Näistä investoinneista hyötyvät kaikki kansalaisryhmät sekä yhteiskunta kokonaisuutena.

Investoinnit kansalaisten terveyteen, hyvinvointiin ja toimintakykyyn vähentävät julkisten menojen kasvupainetta, lisäävät työllisyyttä sekä vahvistavat luottamusta ja turvallisuutta yhteiskunnassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon panos kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen on merkittävä. Vain terveet ja toimintakykyiset kansalaiset voivat osallistua täysimääräisesti työelämään, ja toisaalta pysyä toimintakykyisenä pidemmälle vanhuuteen.

Kuluneella vaalikaudella on saatu aikaan lainsäädännölliset rakenteet hyvinvointipalveluiden tehokkaammalle järjestämiselle. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023, josta varsinainen toiminnallinen uudistaminen vasta alkaa. Muutos on suuri ja se onnistuu vain panostamalla sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön hyvään johtamiseen, osaamisen kehittämiseen, asiakastyön oikeaan mitoittamiseen sekä henkilöstön työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen. Kansalaisten kannalta keskeistä on palvelujen laatu, saatavuus, saavutettavuus sekä asiakas- ja potilasturvallisuus.

Tämän kannanoton ovat laatineet akavalaiset sote-alan ammattiliitot, joiden jäseninä on lähes 85 000 sosiaali- ja terveydenhuollon korkeakoulutettua ammattilaista, asiantuntijaa, esimiestä ja johtajaa. Olemme yhdessä valmistelleet esityksen hallitusohjelman sosiaali- ja terveydenhuollon kirjauksista, joiden varassa uskomme edellä mainittujen tavoitteiden laadukkaammista ja vaikuttavammista palveluista toteutuvan.

Tavoite 1:

Valtiovalta luo hyvät edellytykset uusille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen on valtava muutosprosessi. Muutoksen toimeenpano vaatii valtion riittävää rahoitusta ja ohjausta sekä hyvinvointialueilla hyvää johtamista, henkilöstön osallistamista ja toiminnan uudistamista kansalaisten palvelutarpeista käsin.

Keinot:

- 1) Hyvinvointialueet keskittyvät uudistuksen mahdollisimman hyvää toimeenpanoon. Mahdolliset muutostarpeet hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen, tuottamisvastuuseen sekä valinnanvapauden laajentamiseen tulee arvioida riittävän pitkän seuranta-ajan jälkeen huolellisesti ja toteuttaa tarvittaessa vaiheittain.
- 2) Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys turvataan ja siinä huomioidaan ennalta myös muutuskustannukset mukaan lukien palkkojen harmonisointi.
- 3) Perustason sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita vahvistetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palveluihin osoitetaan sosiaali- ja terveyskeskuksiin nykyistä enemmän ja monipuolisempaa sosiaali- ja terveydenhuollon osaamista ja palveluratkaisuja.
- 4) Päihde- ja mielenterveyspalveluiden saatavuus ja moniammatillinen osaaminen turvataan.
- 5) Asiakas pääsee palveluihin nopeammin, hoito- ja palvelukokonaisuus toteutetaan kohtuullisessa ajassa, ja asiakkaan palvelutarpeisiin vastataan kokonaisvaltaisesti jo perustasolla. Yksityisiä ja järjestöjen palveluita hyödynnetään tarvittaessa tämän tavoitteen toteuttamiseksi käytännössä.
- 6) Hyvinvointialueiden palvelujen kilpailutuksissa turvataan itsenäisten ammatinharjoittajien, pienten yritysten ja järjestöjen asema palvelujen tuottajina.
- 7) Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja ennaltaehkäisevien palvelujen rahoitusta ja toimintaa vahvistetaan kustannusten nousun hillitsemiseksi.

Tavoite 2:

Hyvinvoivat ja osaavat ammattilaiset takaavat asiakas- ja potilasturvallisuuden

Hyvä johtaminen, oikein mitoitettu työ sekä henkilöstön osaamiseen ja ammattitaidon jatkuva kehittäminen tukevat työhyvinvointia. Hyvinvoivat ja osaavat ammattilaiset luovat perustan asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseksi.

Keinot

- 1) Kehitetään johtamista kaikilla johtamisen tasoilla, huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio, niin perus- ja erityispalveluiden välillä, sosiaalihuollossa, perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa. Erityisesti tulee varmistaa ammatillisen johtamisen riittävyys.
- 2) Sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännön asiakastyön mitoitukset pidetään voimassa kehittämällä niitä edelleen. Mitoitusten toteuttaminen turvataan riittävällä rahoituksella ja toimivalla valvonnalla. Mitoituksen käytännön sisältöä voidaan tarkastella, mm. teknologian hyödyntämiseen kannustamalla.
- 3) Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattien harjoittaminen tulee jatkossakin olla lailla säädeltyä, rekisteröityä ja valvottua.
- 4) Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattien nykyiset koulutusvaatimukset säilytetään. Henkilöstön osaaminen on laadukkaiden sekä potilas- ja asiakasturvallisten palveluiden tae.
- 5) Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian strategisen kärjen 2 "Hyvinvoivat ja osaavat ammattilaiset" toimeenpanosuunnitelman toteuttaminen varmistetaan hyvinvointialueilla.

Tavoite 3:

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus- ja vaihtuvuusongelmiin puututaan

Sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen merkittävimmäksi haasteeksi on muodostunut henkilöstöpula sekä vaihtuvuus. Tilanne vaatii monipuolista keinovalikoimaa, joka kattaa niin taloudelliset edut kuin työelämän laadun ja osaamisen kehittämisen.

- 1) Jatketaan työmarkkinaosapuolten ja STM:n sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden poikkihallinnollista ohjelmaa.
- 2) Laaditaan nopealla aikataululla määrällinen kokonaiskuva sote-alan työvoimatilanteesta ja resurssien riittävyydestä ammattilain, alatoimialoitain, sektoreittain ja alueittain nyt sekä ennusteet hyvinvointialueiden aloittaessa, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Koulutusmäärien mahdollinen kasvu huomioidaan täysimääräisesti opetuksen resurssoinnissa.
- 3) Panostetaan laadullisesti kestävään ja vastuulliseen työperäiseen maahanmuuttoon.
- 4) Säädetään nykyistä vahvemmin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden täydennyskoulutusoikeudesta ja työnantajien velvollisuudesta vastata koulutuksen kustannuksista.
- 5) Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilörekisterin rinnalle luodaan koulutusrekisteri, jolla voidaan todentaa henkilöstön jatkuvan osaamisen kehittäminen.
- 6) Vähennetään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kuormitusta henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden varmistamiseksi mm. panostamalla teknologian nykyistä laajempaan hyödyntämiseen.
- 7) Käynnistetään työturvallisuuslain uudistus, jonka tavoitteena on psykososiaalisen kuormituksen hillitseminen ja työsuojelun parantaminen.
- 8) Lisätään koko sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillista tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan toteuttaminen edellyttää tiiviin yhteistyömallin rakentamista hyvinvointialueiden ja alueiden korkeakoulujen kanssa.
- 9) Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden käytännön opetuksen ja harjoittelun ohjausta ja siihen liittyviä korvauksia kehitetään siten, että opiskelijat voivat saada harjoittelupaikan ja riittävän käytännön opetuksen ohjauksen. Ohjaukseen on työnantajan osoitettava riittävästi työaikaa ja oppilaitosten maksamat harjoittelupalkkiot työnantajille on huomioitava täysimääräisenä oppilaitosten rahoituksessa.

Akavan 10 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestön yhteystiedot:

Akavan sairaanhoitajat ja Taja, toiminnanjohtaja Kukka Junno
kukka.junno@taja.fi p. 040 507 3648

Agronomiliitto ja Ravitsemusterapeuttien yhdistys, Agronomiliiton toiminnanjohtaja Ilkka Pekkala,
neuvottelupäällikkö Outi Parikka
ilkka.pekkala@agronomiliitto.fi p. 050 575 8138
outi.parikka@agronomiliitto.fi p. 040 901 1642

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia, puheenjohtaja Jenni Karsio, erityisasiantuntija
Marjo Katajisto
jenni.karsio@talentia.fi p. 044 541 5955
marjo.katajisto@talentia.fi p. 045 788 13915

Suomen Hammaslääkäriliitto, toiminnanjohtaja Henna Virtomaa
henna.virtomaa@hammaslaakariliitto.fi p. 09 6220 2535

Suomen Lääkäriliitto, toiminnanjohtaja Janne Aaltonen, johtaja Heikki Pärnänen
janne.aaltonen@laakariliitto.fi p. 045 1218 989
heikki.parnanen@laakariliitto.fi p. 040 546 5316

Suomen Psykologiliitto, puheenjohtaja Jari Lipsanen
jari.lipsanen@psyli.fi p. 045 720 1097

Suomen Puheterapeuttiliitto, toiminnanjohtaja Heta Piirto
heta.piiro@puheterapeuttiliitto.fi p. 040 505 2019

Suomen Suuhygienistiliitto, puheenjohtaja Virve Jääskeläinen
puheenjohtaja@suuhygienistiliitto.fi p. 040 572 4632

Suomen Terveystenhoitajaliitto, puheenjohtaja Tiina Mäenpää
tiina.maenpaa@terveydenhoitajaliitto.fi p. 044 542 0557

Suomen Työterveyshoitajaliitto, Järjestöpäällikkö Eve Becker
eve.becker@tyoterveyshoitajat.fi p. 040 761 7231